

KIS-446 – Gl. représenter

(GE da TAM – 06 11 93)

Meur a gemeradur zo d'ar Gl. *représenter* : 1° "bezañ arouez da", sk. : “Le croissant *représente* l'Islam”, Br. **derc'hennañ**. 2° "c'hoari (ur pezh)", sk. : “*Représenter* « Hamlet »”, Br. **dezerc'hañ**. 3° "derc'hel lec'h (ub.)", sk. : “*Représenter* une ville”, Br. **derc'houezañ**. 4° "Bezañ ar c'heveleb, ar c'hevatal da", sk. : “Les ailes des oiseaux *représentent* les pattes antérieures des mammifères”, Br. **bezañ kevelep da** ; “Les informations codées sont représentées par des perforations”, Br. **bezañ e rezh**.

E berr, an arouez o vezañ ur spesad eus an derc'henn, ez eo reizh ar verañ **derc'hennañ** bewech ma vez ur c'heñver arouez-arouezed (pe argel-argeled) ; ha klask ur c'herienn all pa vez ezvezant an kez keñver. E seurt degouezh e chom laosk lavar ar Stlenneg ; da skouer, an termen “arhent” a intenter gwech evel "anadenn alvezel a natur gant an tredan", gwech evel "unvez vezoniel a natur gant an anaoud" ; bezet anaoudegezhioù A derc'hennet dre skogoù tredan S hag an hevelep anaoudegezhioù A derc'hennet dre dreorc'hadoù T ; e galleg e vo arveret *représenter* evit ar c'heñverioù S-A ha T-A koulz hag evit ar c'heñver T-S : “ Les impulsions sont *représentées* par des perforations” (*représenter* a vez arveret amañ en ur ster laosk, ledanvat) ; e brezhoneg ez eo gwell na ober eno gant **derc'hennañ** ha tremen gant ur c'herienn all : “E vez / ez a ar skogoù **e rezh** treorc'hadoù”. Ne gav ket din e ve fazi avat an droienn ledan **e rezh** e-lec'h **derc'hennet gant** : “ Emañ ar stlenn **e rezh** skogoù tredan, treorc'hadoù”.

(GE – 12 03 94)

En notenn da TAM eus ar 06 11 93 e keveneben an daou ster eus Gl. *représentation* : 1° "bezañ arouez da" & 4° "bezañ ar c'heveleb, ar c'hevatal da". Evit ar ster 4° e kinnigen an droienn Br. **bezañ e rezh** [bet arveret e gwalarneg gant ar skrivad ‘*beza e reiz*’ daoust ma kaver krBr. *rez* : “... guelec an vision ha-n *rez* aneze y” M.2182 — merkomp evelkent edo kemmesket endeo e krennvrezhoneg ar skrivadoù ‘*rez*’ ha ‘*reiz*’ ; GP war *HY* 39 1963 p. 8 en deus hiniennaet, diforc'h diouzh Br. **rez** ha

reizh, ur Br. **rezh** g. kevatal d'an hIw. *recht* "doare, neuz, furm" ; ar ger a gavfed da skouer en arroud eus *Buhez Moizez* : (an diaouled o tont) "en *res* ul lot queillien".]

Kinnig a ran ober Br. **rezienn** eus "ar furm gwisket gant un hennad hervez mod e sevenidigezh". Da skouer, " Izili krec'h al Loened zo **e rezh** pavioù pe eskell " pe : "... zo dezho da **reziennoù** pavioù pe eskell hervez ar gevrennad " ; " Lerc'hwezadoù ar stlenn a vez **e rezh** merkoù gwarellek pe dreorc'hadoù hervez ar c'halvezerezh " pe : "... a vez dezho da **reziennoù** merkoù gwarellek pe dreorc'hadoù ... "

Da heul e rafen ivez gant ur verb Br. **reziennañ** da verkañ ar c'heñver a gevatalded, a gevelepted, sk. " **Reziennet** emañ an izili krec'h gant eskell an evned ha pavioù araok ar bronneged " ; " Gant treorc'hadoù pe verkoù gwarellek e vez **reziennet** ar stlenn boneget " .

E se e ve kevatal d'ar Gl. *représenter* ar Br. **derc'hennañ** pa verk ur c'heñver arouez-arouezed (pe arouez-ergeñverenn), hag ar Br. **reziennañ** pa verk hepken keñverioù a gevatalded pe a gevelepted.

Netra gwell da skoueraat arver ar ger kinniget eget mont e tachenn an arouezioù end-eeun. Pa lavarar e galleg : " Le nombre décimal 1234 est *représenté* en numération binaire par la suite de chiffres 10011010010 " , e lavarfed e brezhoneg : " An niver dekredel 1234 a **reziennet** dre al lerc'hiad sifroù 10011010010 en niveriñ daouredel. " [Sl. GSTL. ¶ 3637 □]

Eomp larkoc'h, o pignat e domani al lavar :

~ an ergeñverenn BARA/PAIN/... a vez **arouezet (derc'hennet)** gant ar Br. *bara*, ar Gl. *pain*, ...

~ keal ar « bara » a vez **dec'heriet (reziennet)** gant ar Br. *bara*.

~ an **arouezioù (derc'hennoù)** *bara* ha *pain* zo **kendec'heriadoù** an eil d'egile ; a lavarar c'hoazh zo div **rezienn** gevatal eus ur yezh d'eben.

Amañ e sav un diaester, un dibab d'ober kentoc'h. Ar Br. *bara*, ar Gl. *pain* zo o-daou **dec'heriadoù** un hevelep keal, hag an eil a lavarar zo **kendec'heriad** d'egile. Heñvel dra, askell an evned ha pav araok ar bronneged zo o daou **reziennoù** eus an ezel krec'h. Ha lavaret e vo ez int **kenrezienn** an eil d'egile ?

Bo emichañs. Koulskoude e kinnigfen a-walc'h mont hebiou d'an diforc'hioù skolastek pe saosurek hag ober gant **e rezh**, **rezienn** ha **reziennañ** en ur bodad

keñverioù e-maez an **derc'hennañ** (e-maez ar c'heñver arouez-ergeñverenn, war se sl. ivez KIS-345, La-08, pp. 342-343) :

~ etre keal ha dec'heriad (arganteul hag arouez) : “Ar c'heal « bara » a gaver e **rezh** — a **rezienn** dre — ar Br. *bara*, ar Gl. *pain* ...”

~ hogen ivez etre kenderc'heriadoù (gerioù kevatal a yezh da yezh) : “Ar Br. *bara* a gaver e **rezh** — a **rezienn**, a vez **reziennet** gant — ar Gl. *pain*”, “Gl. *pain* ha Br. *bara* zo **reziennoù** an eil d'egile”

~ etre usrumm ha rumm (genad ha spesad, skourrad ha kevrennad, h.a.) : “An ezel krec'h a gaver e **rezh** — zo **reziennet** gant — askell an evned ...”

~ hogen ivez etre rummoù (kevrennad an evned ha kevrennad ar bronneged) : “Askell an evned zo **rezienn** — a **rezienn**, zo **reziennet** gant — pav araok ar bronneged”.

Pa lenner, seul gent a se pa droer un destenn c'hallek a Stlenneg, e ranker bezañ evezhiek bewech ma kejer gant ar gerioù *représenter*, *représentation*. Un daolennad niveroù, ur rezi, a **zerc'henn** lakaomp, dedroadur kenderc'h bloaziek ur stal ; an hevelep dedroadur a c'hell ivez bezañ **derc'hennet** gant ur c'hevreg. Ar c'hevreg avat ne **zerc'henn** ket ar rezi (daoust ma lavarar e galleg : “Le graphique *représente* le tableau”), e **reziennañ** a ra.

(YBAN – 20 06 96)

(Arroud eus ¶ 109 en danvez levr *Jedoniezh*.)

“Ur c'hemezel a zo ur rann (a, b) — notet $\frac{a}{b}$ — un derc'houezer anezhañ a vez notet ivez $\frac{a}{b}$. Dre ledanviñ e lavarar : ar c'hemezel $\frac{a}{b}$, e-lec'h ar c'hemezel derc'houezet gant ar rann $\frac{a}{b}$ (an anver eo a hag an niverer eo b).

“ Skouer : Ar rannoù $(1, 2)$, $(-4, -8)$, $(6, 12)$, ..., $(k, 2k)$, gant $k \in \mathbb{Z}^*$ a zerc'houez an un niver kemezel.”

(GE da YBAN – 23 06 96)

A-zivout Br. **derc'houezañ** arveret er ¶ 109. Ar **gouez** eo ar "vezañs den". Euverus eo an trealladur a rez o reiñ da Br. **derc'houezañ** ur c'hemeradur jedoniel eus Gl. *représenter*. Ha n'eo ket Br. **reziennañ** a zere amañ ?

(YBAN da GE – 26 06 96)

Ne gav ket din ez eo **rezhiennañ** a zere amañ. Anv zo a Al. *Vertreter, Repräsentant eines Vektors*. E se evit “derc'houezañ” un dere kevatalder e kemerer nep elfenn eus an dere-se. Euverus, emezout, an trealladur. Hag **erouezañ** un niverenn ? Ha **derc'hennañ** ur gevreizhenn ? **Aroueziñ** gwerzh un niverenn ? Perak ne ve ket tu d'un elfenn eus un dere da zerc'hennañ dre he **gouez** an dere-se, eleze e zerc'houezañ dirak ar jedoniour ? E GBLF. e lennan : “al luzad a vez **derc'houezet** er bred gant « leuriadoù al luzad »” ¶ 1118 ; “dont a ra an dreistme da vezañ **derc'houezer...**” ¶ 1312.

(YBAN ha GE – 26 06 96, dalc'h dre bellgomz)

YBAN : Derc'hennañ a reer un dere kevatalder (ur sturiadell da skouer) dre unan eus e elfennoù, an “derc'houezer”. Forzh pe elfenn eus an dere a ve mat a-hend-all. Ul leterc'had eo ober anezhi un “derc'houezer(ez)” nemet, ent furmel, ez eo nes he roll da hini un derc'houezour er gedvuhez, er Politikerezh, h.a.

GE : Darbenn a ran arguzenn YBAN (o teskiñ diwar vont ur c'hraf a Jedoniezh !) nemet e talc'han da'm arbennadenn : ar pleg zo en hon preder da ziforc'hiñ fraezh pezh a denn d'an denel ha pezh a denn d'an andenel. Ur pleg enepnatur eo en un doare pa ouzomp ez emastenn geriadur pep yezh dre andenelaat, kv. Br. “dornerez”, “afedenn”, “dremm ar vouc'hal ” ; reiñ armoù d'ar preder eo avat derc'hel un nebeut termenou alc'houez en ur ster denel digen ; unan eus an termenou alc'houez a gredan eo **gouez** er ster "bezañs den". Anzav a ran ez eur techet d'ober gant al leterc'hañ evel a'm eus graet da heul FREUD e GBLF. Evel a ris pa studiis evit ar wech kentañ Gl. *représentation* e KIS-069, La-04, pp. 53-54 :

a) Kemer lec'h, ober en anv ; Al. *vertreten, vorstellen*. Arveret e vez **derc'houezañ**¹, **amsaviñ**.

~ E-keñver tud : “Roll ar c'hannad eo **derc'houezañ** ar re o deus e zilennet.” [...]

~ E-keñver traoù : “O kemmañ daveennaoueg, e vez **derc'houezet** pep linenn gant ur poent.” “Er c'hoari emgann listri, ur c'harrez a **zerc'houez** ur splujerez, daou garrez ul lestr tarzher, h.a.” (Ret eo merkañ ez eus aze un arver skeudennel, hag e c'hell an termenou dindan b) [**skeudenniñ, derc'hennañ**] bezañ arveret ivez.)

---

¹ Arveret e voe **derc'houezañ** evit ar wech kentañ war *Emsav* 29, Mae 1969, p. 143.

Hiziv en eil skouer diaraok (“O kemmañ daveennaoueg, ...”) e rafen gant **reziennañ**, hag en trede gant **derc'hennañ**.

Mar tremener hep arverañ **derc'houezañ** e lavar ar Jedoniezh, pe dermen dibab ? Br. **leuriñ** ?

(YBAN da GE – 26 06 96)

Br. **leuriñ** zo kannadañ, Gl. *mandater, déléguer*. Perak dilezel **gouez-** p'emañ e domani mab den ha kemer **leur-** a zo kenkoulz all e domani mab-den ivez ? Piv zo o leuriñ al leuriad ? Evel just e c'haller respont : “Ar jedoniour eo a **leur** (kBr. *leuzriff* "envoyer, dépêcher, mettre en mouvement", da dostaat ouzh *luz-* ha *lusk-*) un elfenn da zerc'hel lec'h an ergorenn liesek ez eo an dere kevatalder (anvevenn evit a sell ur sturiadell)” Neuze, a-du evit Br. **leuriad un dere**, Gl. *représentant d'une classe*.

(GE da YBAN – 27 06 96)

Gant ar broud he doa da bellgomzadenn lakaet e'm c'hokenn e'm eus kendalc'het da dreiñ distreiñ (ha betek e'm prantadoù amhun) kudenn ar Gl. *représentation* er ster arbennik a gaver er Jedoniezh. Kement ha distreiñ ez on aet en-dro gant un hent arloezet, hini amparadur an derc'henn.

An derc'henn zo ur werc'henn a zo staget outi un anaoud eus ur werc'henn all pe, dre lavar Saussure, ur c'hanteul a zo staget outañ un arganteul. Greomp *gwerc'henn skor* eus ar c'hanteul ha *gwerc'henn bal* eus ar werc'henn all. Etre an derc'hennoù e c'hell bezañ meur a zoare diazalc'h : an *diazalc'h arganteulel* o terc'hennañ un diazalc'h etre ar gwerc'hennoù ambredet ; a-wechoù e vez, evel un doubleür ouzh e greñvaat, un diazalc'h kanteulel. Da skouer etre “paot” ha “rouez” ez eus diazalc'h arganteulel eeun, etre “paot” ha “dibaot” ez eus un diazalc'h kanteulel ouzhpenn a skrivfed kenkoulz all : “paot +”, “paot -”.

Er Jedoniezh e verer an derc'hennoù dre blediñ gant ar gwerc'hennoù skor hepken, eleze gant ar c'hanteulioù, an arganteulioù o vezañ sonnet enno. A se e lezer er-maez ar gwerc'hennoù pal... C'hoarvezout a ra gant ar gwerc'hennoù skor jedoniel darvoudoù evel ma c'hoarvez gant forzh pe werc'henn. O dibaregezh eo ez eus ur

c'heñver kanteul-arganteul sonnet e pep hini hag ur reizhiad dezvoù kempoell o ren war an diazalc'hioù etrezo.

Hag ar gouzrec'h e kement-se ? Ne chom ket kroaziet e zivrec'h. Emellout a ra e meur a zoare, evit d'e zoare emellout bezañ bevennet. Kentañ emell eo dibab, pe savelañ ur reizhiad pe c'hoazh, ur wech savelet, treuzvonegañ, treuzwerc'hennañ, treuzrezhiañ ar reizhiad, o tremen da skouer eus rezh ar skritur da rezh an arhentoù elektronek. Emellout a ra dreist-holl o sevel, diwar-bouez ur reizhiad werc'hennoù skor, dehentadoù ha trevnadoù dibarek dre arloañ niñvadurioù, h.a.

Komzomp enta e termenoù a *c'halloud*. Diwar ma'z eo savelet reizhiad an diazalc'hioù diabarzh emañ ar gouzrec'h en un doare dalc'het er-maez, kollet gantañ un darn eus e *c'halloud*. Met pelec'h eo tremenet ar galloud en deus kollet ? Emañ e diabarzh ar reizhiad, leuriadekaet ivez. Evel ma'z eus un *anaoud* sonnet e-barzh ar c'hanteulioù, ez eus ur *galloud* niñvañ (= ober) ken sonnet all er gwerc'hennoù skor.

Diwar se ez intentan ez eo kevazas komz a “zerc'houezañ” — ur rumm gwerc'hennoù skor o fiziout o *galloud* en ur werc'henn all. Lavaret 'm eus dit an arbennadenn a saven ouzh arver “derc'houezañ” en degouezh-mañ. Perak na luniañ diwar *derc'h + gall-* un **derc'hallañ** ? An **derc'houezañ** o vezañ reiñ un *derc'h* (figure) nevez d'ar *gouez*, an *derc'hallañ* a ve reiñ un *derc'h* nevez d'ar *galloud*. Merkomp e c'hallfe *derc'hallañ* talvout ivez e par mab den, e kement ma paouezfed a welout ar *gouez* ennañ evit ambredañ ar *galloud* hepken.

(YBAN da GE – 02 07 96)

Mar komprenan mat : *rezhiennañ* a ve diouzh ar vent diazremm (diarez) ha *derc'hennañ* diouzh ar vent diazerc'h (un degouezh eo, met unan mat !) E se : “ An niver dekredel 1234 a *rezhienner* dre al lerc'hiad sifroù 10011010010 ne niveriñ daouredel ”, hogen dav lavarout : “ An niver kant (ar priñvel kant) a *zerc'henner* dre 100 er reizhiad dekredel ha dre 1100100 er reizhiad daouredel ”.

A-zivout da gavadenn Br. **derc'hallañ** : an elfenn o terc'hallañ an dere kevatalder — an derc'haller(ez) (benel rak *elfenn*, *sturiadell* zo benel ; gourel evit *daouboent* hag ergorennoù gourel) — zo o **terc'hennañ** an dere hag enni emañ ent **galloudel** holl elfennoù an dere-se.

(GE da YBAN – 05 07 96)

Deberzh pur eo reizh gourel ha benel an termenoù a Jedoniezh ha dre vras a Ouezoniezh, lakaet er-maez an troioù ma terc'henn ar rev evel er Vevoniezh, ha ne gav ket din e ve da zoujañ dezhi betek he lakaat da dredizhañ evel ma rez e *derc'houezer(ez)*, *derc'haller(ez)*. Er Stlenneg ez eo an *niñvader* pe un *arouez* pe un *amred* hep ma tamantfed da reizh ar pennanvioù ; en eneb, un *oberataer(ez)* zo un *arbennigour(ez)*...

A-du-rall gant kealioù ar *gouez* hag ar *galloud* e kav din e stokomp ouzh ur skoulm a bouez er preder. Marteze e ve an troc'h a lakaen etre *denel* hag *andenel* da lakaat kentoc'h etre *louer* ha *goubar* (mab den o vezañ al louerañ holl — aze n'emañ ket pell HEIDEGGER ha HUSSERL emichañs [sl. KIS-457, La-10, p. 207]). Na gemm netra er c'hinnig a ran eus *derc'hallañ* evit ar Jedoniezh, domani ar goubar mar bez.